

ANDRÁS SÁNDOR

Látogatás Atlantiszba

(Regényrészlet)

■ nem vagyok benne biztos, hogy felébredtem, mondta se magának, se másnak és egészen biztosan nem egy szebb feltámadásnak, hanem csak annak, aki beszélt belőle, akinek/aminek azonossága felől érdeklődni még csak ingere sem volt.

tudta, hogy ma lesz az a nap, amikor megpróbálhatja, vajon sikerül-e kiemelkednie önmagából, és ha nem, összezúzza a gépet, amelyet évek munkájával tervezett és állított össze. ha nincsenek külső hatalmak, a szeszélynek kell gátat vetnie a sodródásnak; a türelemnek semmi köze a halhatatlansághoz, a türelmetlenség a lelkes anyagok sorsa, bármilyen legyen is a lelkük; a bennük eleven dinamizmus erőterében gerjed, és csak azoknak nem lenne részük benne, akik test nélküli szellemek lehetnének, ha érdemes lenne ilyesmire gondolni. a kövek persze türelmen inneni lények, feltehetőleg a fák is, csak az állatok ismerik az önmagukból kivetülő energiák kísértő erejét, űző ingerenciáit, fantomhatású kettőző erejét, mindazt, ami az ember életét viselendővé kényszeríti, vagy el sem viselhetővé, a vagy-vagy már mindig másodlagos, csak a kegy elemében tűnik másnak minden, és hát az is a kérdés, vagy talán mindössze, azaz csupán az, hogy átszűrődhet-e az ember tetszése és felismert kényszerű nemtetszése szertint is abba az elembe, amelyből vélni reméli, hogy egykor ki és ide vétetett. mert a biblikus hangot egy kevésbé keverni kell ebbe a felismerésbe, éppen mivel búcsút kell mondani neki, ebben a fordulóban, egyféle örökre, az emlékezetben leledző örökre bízva a magyarázat, a bogozgatás és a jóváhagyás sajnos elengedhetetlen, bár csak a redves szükségleteknek megfelelő feladatát. a képzeletprojektor vajon működik-e, és hogyan, ha igen, ennek kellene eldőlnie ezen a napon, a tengerből való ismételt kilépés utáni rövid korszak lezárulásként, a partravetettségek elkövetkező eonjára vonatkozó sors meghatározójaként, hiszen az egyelőre felmerengő minden – a holnapután felderengőről hogyan is tudhatna – ettől a kísérlettől függ, ebbe bukik vagy születik bele, a létezés és a megélhetőség ama dimenzióiba, amelyet a képzeletprojektor megnyit vagy megtagad. aki csak önmagát foglalkoztatja, annak vagy tudnia kell, mit tesz, vagy engedelmessé kell a türelmetlenség parancsszavára fellépő szeszélynek, amely dehogyan csak a szeszéje, a berúgottság dülöngéséből pusztuló zuhanás, hanem a véletlen megnyilatkozási formája, helyesebben neve, mert csak neve, amelyből azonban megtudhatja az ember, hogy nem szükségképpen irányítás nélküli löket, hiszen a vélekedés csak egyik és nem is legfontosabb fajtája a szándék meg a döntés mechanizmusát működésre készítő erőknél. az utolsó nap vagy megint egyszer az első, mert az első elmaradhat még, az utolsóra következhetik a naptalan és ezért egy olyan nyugtalanság is, amely ismétlésre készíteti, a talán-legközelebbi kecsegtetésével visszalökve az utolsó nap elé és ki tudja meddig, miközben mi minden történhet kint, országok pusztulása meg miegyéb, míg a testbe szorult lélek a talán-most szolgálatában foglalkozik csak látszólag önma-

gával, valójában az önmagával való foglalkozás bajos feladatától megszabadulás bajos feladatával.

belépett a laboratóriumba, közepén ott feketült, mint egy cikornyákkal cicomázott sötétkamra, magamagába tömörített fekete labirintus, belsejét magán kívül is hordó fényképezőgép, egy röntgengép és elektronmikroszkóp keverékének tűnő, főként mattfeketére festett fémekből álló gépezet-szerkezet-alkalmatosság, előhívónak is nevezte, nem csak képzeletprojektornak, és olykor gúnyolódva létfricskának is meg elmeparittyának, de persze csak komolytalan pillanataiban, hiszen efféle parittyá, amelyben a lövet és a lövő ugyanegy, és a cél önmagán belül van, aligha lehet elképzelhető.

merengve nézte egy ideig a nautilusz utódját, metamorfózisát, az eltűnés feltehetőleg ezúttal is csak idéltlen, dehogysis időtlen műszerét – *contraption*, mondja az angol, és milyen helyesen, a szó közepébe rejtve a csapda fogalmát, ezúttal a becsapdát, ami már azért is helyes megnevezés, mert maga sem tudhatta, hova csapódik be, miután belelép az alkalmatosságba, befűzi magát, és ujaival a billentyűsoron megkezdi talán legveszélyesebb utazását magában a tiszta elmében, az elme örök vízében, ha már földi anyagokhoz kell hasonlítani a hasonlíthatatlant: se tengeren, se tengerben, hanem abban, ami a tenger, az oxigénhez kötött és szimmetriára-doppelgängertumra kényszerített őselem horizonttalan terjedésében, tétlen erjedésében, előre nem látható viharok fenyegése mélyén és túlján.

végiggondolva a dolgot, csak megborzongania lehetett. a híres utazó, a kalandra szánt ithakai hős mindmegannyi bolondság, melléfogás, melléértése a megérthetőségükben elfogadhatatlan dolgoknak. hiszen a trójai háborúba dehogysis kalandvágából ment. kötelességből. visszatekintve satnya, de akkoriban mégis még csak meg sem kérdőjelezhető feudális (protofeudális? így mondanák manapság a történészek?) elkötelezettségei miatt, no meg persze hírnév miatt is, a nyereség esetén hazahurcolható hadizsákmány elképzelése is nyilván felködölt tudatában, de nem mint külön-külön tényezők, azt már csak visszagondolva gondolja, hiszen a nem visszaterelt gondolat minden önbajmolódás nélkül borul a világba, dehogysis önmagába: a dicsőség meg a hadizsákmány hogyan is lettek volna egymástól elválasztható dolgok, a még csak nem is lojalitásnak, hanem szinte gyermeki engedelmességnek nevezhető elkötelezettség pedig maga is része volt az egésznek; nélküle hogyan is lehetett volna dicsőség az osztályrésze, a hadizsákmány is csak egyszerű rablás lett volna, ha nem komoly emberek tanácsa és megegyezése szerint lett volna joggal övé, amit nemcsak futtában kapott föl egy földhöz kent áldozattól, de a világ okos és tanácsban megtanácskozható rendje szerint elnyert birtokként nyert el, bírt okaként annak, hogy őt hősnak nevezzék abban a világban, amelyet az elkötelezettség és elkötelezhetőség csak látszatra láthatatlan, hiszen minden mosolyban, kéznyújtásban, kupaemelésben és kardvonásban előtűnő hálója fogott nem is annyira össze, mint inkább ki, ki a káosz üreséből vagy zűrzavarából, kinek-kinek az elképzelése és pillanatnyi élménye/meggyőződése szerint: tehát nem a kalandvág vitte el ithakából, és utána sem az zavarta át a hét világon, még le az alvilágba is, hogy meglássa tiréziász vérrel kent ajkát, és meghallja azt a jóslatot, amelynek megvalósulását már nem mondta, hiszen nem is mondhatta el akkori történeteinek hűtlen-hű krónikása, hiszen az istenek haragja kergette őt mindig el és vissza az ismert vonalától, el, hiszen kalandról éppen úgy nem volt ott szó, mint előrehaladásról; múltakról volt csak gondolat és szó, a csatanyerés múltja és az otthon

elhagyásának múltja között kellett viszonyt létesítenie, a jövőről nem tudott semmit, felfedezési vágygal is csak a híres firenzei félreértő, az eschenbachi kereszténynek mennyire mása vádolta, azzal, amit aztán dicséretbe fordítva nem sokkal később és mennyi időn át hangoztattak róla, hogy ő a nagy Utazó, a Kaland Hőse, a világot-traverzáló Ember örök-új őse és szimbóluma – mekkora marhaság, milyen félreértés, de nélküle hol lenne most, hogyan is törekedhetne arra, hogy belépjen a képzeletprojektor maga tervezte – miféle és mifélet faló – becsapdjába.

A fülke azért tűnt kívülről nagyobbak, mint belülről, mert nagyobb is volt: teljes hangszigetelésre volt szükség, a mechanizmusnak pedig önellátónak kellett lennie, nem függhetett külső energiaforrástól. A belső energiaforrás automatikusan kapcsolódott be abban az ezredmásodpercben, amelyben a kívülről jövő elektromosság kihagyott. Az nem csak kényelmi szempontból volt fontos, bár Némó el akarta kerülni, hogy külső okok miatt kelljen abbahagynia egy képzeletutazást, de a hirtelen megszakadó és ezért kívülről megszakítható áram veszélyeztethette volna az utazót, aki bizonyos fokig tehetetlenül volt fogva félhibernációs állapotában a mechanizmus mélyén. Az áramkör megszakadása ugyan automatikusan véget vetett a félhibernációs állapot fenntartásának, de nem lehetett tudni, hogy az elalvás esetén – vagyis abban a valószínűtlen, de lehetséges helyzetben, ha valaki kívülről akkor szakítja meg az áramszolgáltatást, amikor a képzeletutas éppen elaludt – nem járna-e agysérüléssel, esetleg halállal az efféle intervenció. Amúgy is arra volt szükség, hogy az áram erőssége állandó szinten tartassék, mert a hirtelen alábbhagyó voltszám szintén zavart okozhatott volna. A fülke önellátására tehát nem csak Némó gyanakvó természete miatt volt szükség, bár megtervezésében közrejátszott még a Nautilusz alkotójának beidegzettsége is. a képzeletprojektor, illetve a hallucinátor, mert így is hívta, nem fegyver volt, sőt Némó szándéka szerint mindenféle agresszív használatra alkalmatlan. De a benne utazót meg kellett védeni mindenféle agresszió ellen.

Ezért az álom ellen is. A kísérlet bűvölete részben annak tudásából fakadt, hogy a képzeleutas a képzelődés és az álom állapotai között mozog, azt álmodja, amit akar, de amit akar, azt álmodja, illetve eddig nincs más szó arra, hogy mit csinál, de csinál valamit, nem csak az akarat, a szándék elvont modulációjában gondolkodik és ingerül. Nem is az álomban esetleg aktiválódó öngyilkos indulatoktól tartott Némó, hanem olyan szándéktalan indulatoktól, amelyek minden öncentrikusság és ezért reflexivitásra való képesség nélkül, egészen véletlenszerűen okozhattak volna önpusztulást. Ha egy-egy ember egy városhoz hasonlítható, előfordulhatott, hogy egy tetőmunkás észrevétlen, egészen szándéktalanul meglök egy szerszámot, amelyik lezuhan, és agyonüti az utcán éppen arra haladó polgármestert, aki – a hasonlat pontosabbá tétele végett – a városban rejő vár parancsnoka is, úgyhogy a város hirtelen központi irányítás nélkül marad, és ezért védtelenné válik. Az álomban aktiválódó inkább káros, mint ellenséges indulatok ellen is védekeznie kellett Némónak, de csak védekezni akart ezúttal. A Nautilusz megalkotásakor benne még elevenen dolgozó agresszív szándékok ezúttal már nem foglalkoztatták, csak árnyékuk maradt meg, a gyanakvás.

Arra persze gondolt, használhatja-e másvalaki agresszív szándékkal a képzeletprojektort, és megtervezésénél vigyázott arra, hogy ezt lehetetlenné tegye. Az egyedül számba vehető ellenséges törekvés abban állt volna, ha valaki a képzeletprojektorból vallatógépet akart volna csinálni. Ez azonban Némó szerint

lehetetlen volt. A képzeletprojektor nem tudott gondolatokat projektálni; az utasnak érzékein át tudatba érkező élményeinek felfogására és kivetítésére, valójában: intenzívvé tételére volt csak képes. A félhibernációs állapot pedig azt célozta ugyan, hogy az utas belefeledkezhessek a képzeletébe, azaz magafeledten lehessen ott, ahova képzeli magát, de ez a magafeledtség nem volt más, mint ami a cselekvés során is elérhető, vagyis olyan, amelyik egy szubliminális tudatkontrollt feltételezett, és a képzeletutast ezért épp olyan kevésbé degradálta reflexgépezetté, mint versenyjátékost a tenisz. Mint ahogy a teniszező sohasem feledkezik meg arról, hogy teniszezik – és például nem síel –, a képzeletutas sem feledkezik meg arról, hogy hol van, és mit csinál, ezért akarata szerint abba is hagyhatta azt. Nem álmodott. Vállatásnál az álom használhatatlan, arra van szükség, hogy a vállatottat eszméleténél tartsák, akkor vigyázhat arra, hogy mit is képzeli.

De vigyázhat-e tényleg? Némó tudta, hogy az ember önkéntelen is képzeli. Ha valaki váratlanul rákérdez, hogy mit csinált tegnap este, vagy hogy hol van Pista, a kérdezett elméjén elkerülhetetlenül átcikkan valami kép, a „tegnap este” vagy a „Pista” képe, és többnyire sohasem elvontan, hanem egy kontrollálhatatlanul adott szituációban, legyen az valós vagy imaginárius. Ezt valószínűleg még akkor sem tudja megakadályozni, ha előre tudja, mit fognak kérdezni tőle, és felkészülhet az ellenállásra. A képzeletprojektor kiváló szerszám lehetett volna rendőrök, titkosrendőrök és kémszolgálatosok számára, ha valami módon kapcsolat jöhetett volna létre a képzeletutas és a vállatók között. Némó szerint azonban erre nem volt mód; a képzeletprojektor csakis individuális használatra volt alkalmas.

Ez volt a hátránya is: az élmény megoszthatatlan maradt. Némó meggyőződése szerint már egy kétszemélyes hallucinátor is lehetetlen lett volna, mint ahogy lehetetlennek vélte, hogy két képzelet vagy elme egyféleképpen működjék, hiszen nemcsak működésről van szó, hanem valamiről, amit még csak megnevezni sem tudott. Életnek mondani ugyan szokás, de Némó kevésre tartotta azokat, akik az elme és a psziché önmozgását vitalista módon képzelték el, mert képzelnit akarták, ahelyett, hogy gondolni igyekeztek volna. Két vagy több ember, meg volt győződve benne, csak közös cselekvés közben, annak révén juthat egy közösné mondható, megosztható állapotba, olyanba, amelynek olyan alapvető és jellegzetes tulajdonságai is vannak, amelyek a velük együtt gerjedő és regisztrált egyéb, személyes-asszociációs jellegzetességeken túl, illetve azokon innen, a résztvevők mindegyikében, többé-kevésbé valósan jelentkeznek. Csak a transzcendencia, valami, ami az egyént transzcendálja, mint a kalapács meg a fal kalapácsolás közben, de még inkább sziklástól-bokrostól-egestől hegymászás során a hegy, esetleg egy verekedés képes közös élmény gerjesztésére: a saját test maga nem elég. Szükség van valamire, ami túl van, és valakikre, akik számára szintén és szintúgy túl van az, aminek közrejátssza nélkül nem gerjedhetne élmény.

A képzeletprojektor csak az utas félhibernációs állapotában működött. Műszereit túlterhelték a teljes ébrenlét és a normális testi funkciók megkívánta test- és agyimpulzusok; redukálhatatlanul terhelték túl: a gép nem volt képes kiszűrni a zajt, bár ezen feltehetőleg segíteni lehetett volna. De Némó nem akart rajta segíteni, mert az utazás folyamatossága amúgy is megkívánta, hogy minden zavaró körülmény kiküszöböltesse, egyféle transzállapotra volt szükség, a testi érzékelés szinte teljes kikapcsolására, hiszen az elképzeltet szinte teljesen kellett érzékelnie az utasnak. Végül is nem utas volt, hanem cselekvő, ha imaginá-

riusan is – éppen erre nem volt még szó, erre az alvás és az ébrenlét közti állapotra, amelyben mód nyílt a tudatos mozgásra, az önkormányzott cselekvésre is – ahogyan az emberek már mindig is voltak, feltehetőleg emberségük épp olyan összetevőjeként, mint amilyen a nyelv, a beszéd, a dia-monológra való képesség, de mindeddig lényegileg kontrollálhatatlanul voltak rá képesek, veszélyeztetetten, nem megszabott és megszabható, igazgatható szándékok szerint. A képzeletprojektor egy már mindig is meglévő emberi képességet szolgált, szabadított fel, legalábbis Némónak ez volt vele a szándéka.

A vállalatok kívülről jövő kérdései-parancsai megszakították volna a félhibernációs állapotot. A vállalatnál alkalmazott vegyszerek persze maguk is egyféle tudatot megőrző tehetetlenséget produkáltak, de Némó szerint egészen másfélét: magát a szándékot is bénították, éppen azt, amit a képzeletprojektor felszabadítani törekedett. A félhibernációs állapotban a test és a tudat fogékony maradt az érzékelésre, egészen nyitott, hiszen a cél nem a gondolkodás volt, hanem a megélés. A vállalatokat viszont csak a gondolatokban lecsapódott tudás érdekelte, csak a már memóriában lerakódott információ, tehát olyasvalami, amivel a képzeletprojektor, a hallucinátor nem szolgálhatott, nem annak szolgálatára készült.

Három oka is volt tehát, amiért Némó nem tartott attól, a műszert fel lehet használni agresszív érdekek kielégítésére is: mindenféle kívülről jövő kapcsolat megszakította volna a projekció folyamatát, és a projekció maga csak a projektorban ülő számára volt megélhető, vagyis hozzáférhető. Végül is nem projektor volt, hanem introjektor; a projekció csak hatásában volt annak érezhető: az imaginárius cselekvő sohasem lépett túl, még a beszéd szavaival sem, saját testiségének belvilágán, ezért nem nyújthatott másoknak útközben semmit, csak visszatérte után mesélhette el, mondhatta el, mi történt vele. Belkalandjait csak beszámoló formájában oszthatta meg másokkal, utólag, vagyis csak akkor, ha akarta, és úgy, ahogyan akarta. És amit megoszthatott, csakis az volt, ami vele történt, méghozzá csakis a képzeletében, a világ olyan belterében, amelynek tér-időben, illetve helyalkalommal adott dolgokhoz kevés és semmiképpen sem könnyen kifürkészhető köze volt.

És mégis, ahogy most ott állt a képzeletprojektor előtt, a csak kevés fényvel megvilágított laboratóriumi teremben, nem volt ablaka, nappal is villanyfényre volt szükség, és most csak a heverő melletti kislámpa égett, szomorúság fogta el. Mert tudta, mennyire tudta, hogy minden erőfeszítése hasztalan, a képzeletprojektort fel lehet használni vállalatokra is, hiszen végül is egyféle vállalatógép, és ha őt a virtualitások vállalatása érdekli is, másokat a már megtörtént és a történülő dolgok, és a projektort fel tudják használni ők is. a gépnek volt ugyan is egy gyengéje, szalagra tudta venni a benne képzelteteket; regisztrálta is, amit projektált. Némó lemondhatott volna ugyan arról, hogy ezt is beletervezze, de nem kívánt lemondani róla. Úgy vélte, hasznos, mindenképpen érdekes, ha vissza lehet játszani a képzelteteket. Nem is annyira a visszavágyás, mint inkább az összehasonlítás miatt, bár az is előfordulhatott, hogy csak visszavágyott, passzívan, minden aktív részvételt, vagyis modifikációra való vágy nélkül. De amúgy is, a szalagra vevés mechanizmusát más is megtervezhette volna, megtervezheti, ahhoz nem kell ő.

Szomorú volt, mert tudta, még elpusztíthatja az egészet, még lemondhat róla, és mégsem fog, mert nem akar. Olyan vágy kényszeríti, amellyel nem tud nem egyetérteni. Meg kell lennie, már megvan, és ha megvan, működik.

ha a kést kellene feltalálnom, az első kőpengét, azt se törném össze, csak azért, mert embert is lehet majd ölni vele, nem csak antilopot, tigris, jaguárt: bánat, bánat, hogy fogak nélkül se enni, se ölni, hogy él nélkül élni lehetetlen.

a csapda, a becsapda, nézte Némó némi izgalommal és kétkedéssel a fekete fülkét, a bizarr formájú fülkeszörnyet, mintha valami mélytengeri állat lenne, őstengerisün, egy belső szimmetriáit ki tudja miféle mimikrik és véletlenek folytán ügyesen rejtő és játszó valamicsoda: becsapódom, becsukódom, magamba nyílvá, magamon át valami másba, másmagamba nyílvá, nyilatkozva, megnyilatkozva, ebbe a csukódásban, amelytől olyan sokat várok, és olyan keveset, de azt a keveset is olyan vadul, olyan kérlelhetetlenül, hogy most csupán tudom, mennyire kevés, amit adhatok magamnak, ami adódhatok, vagy inkább ami adódhatik magamon át ebben az eddig legkülönösebb, ennyire még sohasem egyedül lefolytatandó belutazásban, kalandon túli kalandban, helytelen helyen, alkalmatlan alkalommal egy belőlem leledzett alkalmatosságban, úttalan utazó, pilóta-utas és utas-pilóta magamból projektált gépezetben projektált introverzióban elő- és eltűnő öntünetemény.

Még egyszer végiggondolt mindent, megbizonyosodott, hogy a laboratórium ajtaja zárva van, még egyszer felülvizsgálta az áramforrást, a stabilizátort, a műszereket, és amikor mindent rendben talált – két külön komputer állt rendelkezésére –, belépett a fülkébe, beült-feküdt a hallucinátor székágyába, onnan csukta be a fülke ajtaját, kapcsolta be a gépet a székágy karfáján lévő kapcsolókkal. Minden más hanggal történt, bár lehetett kézzel is programozni, de az körülményesebb volt. Utasításra, amelyet az egyik képernyőn láthatott is nyomban, feje fölé ereszkedett a projektorsisak, anélkül, hogy bőrét vagy haját érintette volna, és bekapcsolódott az orvosi kontrollmechanizmus, amellyel még egyszer megbizonyosodott arról, hogy szerkezeti jó állapotban van. A mechanizmus az út egész tartama alatt működött, és fellépő baj esetén „ébresztett”, azaz kikapcsolta a hibernátort, és egyben riasztotta az utast. Két órára állította be a gépet, az két óra múlva magától „ébresztette” volna, ha ő erre valami oknál fogva nem lett volna képes. Kipróbálás nélkül nem tudhatta, hogyan fogja viselni az időt, azaz miféle kapcsolat áll fenn az elmefolyamatok, helyesebben a projektált képzelet-áram és a földön testmozgáshoz szokott tudat időérzéke között. Feltételezte, hogy a képzelet a tudat éber állapotában talán sohasem olyan gyors, óraidő szerint, mint az álom alig-tudatában, és főleg azt tételezte fel, hogy a képzeletfolyamatot kontrollálni tudja, meg tud állni, ahol akar, időzni tud, és mivel a hibernátor működése révén testi szükségletei nincsenek, az időzést „kívülről” nem zavarhatja meg semmi. De ezt csak feltételezte, és most, ahogy beprogramozta az időt, nagyon kíváncsi volt, mit fog tapasztalni ezen az első úton.

Végül bekapcsolta a gondolatkontrollt, amely lényegében csak arra szolgált, hogy félhibernációs állapotban annak véget vethessen. A gondolatkontroll egyetlenegy gondolat felfogására és továbbítására volt képes, és azt a gondolatot háromszor kellett gondolni, hogy utasítás legyen belőle: Némó ezzel akarta megakadályozni, nehogy véletlenül szakadjon meg az utazás, illetve az élmény. Maradt az utolsó lépés, a megindulás. Bekapcsolta a hibernátort, amivel együtt kialudt a fülkében a fény, és csak a körkörös, kupolába magasodó, tejüvegyszerű képernyő derengett fel, az igazi mestermű, ha működött, az egész képzeletprojektor leglényege, a projektorsisak értelme, a projektor másik és nehezebb fele, hiszen az enkeszefalográf feltalálása óta legalábbis az agyműködéssel járó sugárzásokat fel lehetett fogni, és azzal, legalább elvben már adva volt annak is a le-

hetősége, hogy ki lehessen szűrni a különféle agyműködések, így elkülönítve egymástól a vegetatívokat és az elmefolyamatokat. Ez az elvi lehetőség persze hatalmas, szinte törésszerű ugrást jelentett, hiszen az enkeszefalográf egyféle földrengésjelző műszer: az általa felvett rajzolat nem fordítható vissza úgy, mint a hangszalagra felvett hang vagy a videoszalagra felvett kép-hang. De ez a találmány mégis várható volt, attól függött elsősorban, hogy mikor sikerül olyan érzékeny műszert építeni, amely az elmefolyamatok igen alacsony energiájú áramát képes fogni. A képzeletprojektor azonban nemcsak erre volt képes, hanem arra is, hogy a felfogottat rögtön visszaprojektálja, ezzel erősítse, a lelegevenebb álmok plaszticitását gerjessze, és mindezt azzal, hogy a projektorenyő ugyanakkor sugározta a képeket kintről a szembe, amikor azok benn előgerjedtek, aminek következtében a képzelet képei a benn-kinn-benn egybevetülése révén úgy világlottak fel, mintha valóban világ lettek volna, álmvilág, de az álom – akár az ébrenlét – teljes érzékletességével.

Némó ugyanis rájött arra, hogy a képzelet akkor működik a legerősebben és a legkontrollálhatóbban, ha a szem nyitva van, ha az elme valóban csak képzel, méghozzá oda, ahol valójában nem látható a képzelt, például ott elől az útra egy kiskutyát, ami teljesen lehetetlenné válik, mihelyst lehunyja az ember a szemét, és az elmefolyamatok zuhatagában valószínűleg nem képes a kiskutyát látni, megállítani, de ha tudja is, nem ott az úton, nem a teljes környezetben, feltehetőleg azért, mert a felvillanó kép olyan sebességgel tűnik-szűnik, hogy az az elmefolyamatok zuhatagában szinte ki sem vehető. A nyitott szem nemcsak a kontrollálhatóság, de egyben a plaszticitás okozója is: az elmefolyamatok, köztük a képzelet valóssá lassítását szolgálja. Aki hallucinál, nem álmodik, hiszen az álom másodpercekig tart, míg egy hallucinált zongorán percekig, talán órákon át is játszhat a játzó a maga számára hallható melódiákat. A transz nyitott szemű, mint író a papír előtt, mesemondó a hallgatóival szemben, és talán mint sámán a révületben, bár erről Némó nem tudott eleget. Azt azonban tudta, és éppen arra igyekezett megoldást találni, hogy a nyitott szem – vagyis a valós világra nyíló agy és elme – a számára elkerülhetetlenül adott tárgyakat csak akkor és addig tudja semmibe venni, amíg nem semmisek, amíg tényleg adva vannak. A transz nem álom, inkább egy harmadik állapot, és ha a másik kettő közül valamelyikhez jobban hasonlít, éppen az ébrenléthez. A képzeletprojektor azonban, és ez lett volna a mesterfogás, nem transzba segítette utasát, hiszen a transz maga éppúgy kontrollálhatatlan, mint az álom és az ébrenlét képei, hanem egy kontrollálható képzelődésbe vezette. Vezette? Inkább bocsátotta. Ehhez pedig a tejüvegszerű képernyő derengése kellett, a rányíló szem, amelybe ilymódon a belülről látottak nyíltak, és a néző – ellentétben a csak látóval – mozoghatott köztük. Az ébrenlét képei kontrollálhatatlanok: amíg nyitva a szem, és lát, nem képes nem látni például előtte asztalt és rajta csészét vagy az utcát, ahová a kiskutyát képzelni lehet. A nézés azonban kontrollálható. A képzeletprojektor a látomás és a nézés egységét tette lehetővé, ha tette, ami Némó számára csak most derülhetett ki, amikor majd nézett látomást bocsát a tudatába, vagyis lehetővé teszi, hogy az utas olyan látomásba lépjen, amelyet magának vágyai-ból kinézett.

Szinte csak másodpercekig tartott, míg a hibernátorból érkező sugarak a fiziológiai működést az érzéketlenségig csökkentették. Könnyebbedett a teste, azaz tudata mintha kiemelkedett volna belőle, holott figyelte is, kíváncsian, meddig érzi a bal csuklójára óráként rákötött műszert, amely fiziológiai folyamatai-

nak ellenőrzését szolgálta: ha a testben zavar lépett fel, a hibernátor magától ki-csapcsolódott. De hiába figyelte, mert azt a pillanatot nem tudta elkapni, amelyben csuklója érzéketlenné vált. Érezte, hogy egyre kevésbé érzi, de aztán csak azt tudta, hogy nem érez semmit. Ettől megnyugodott: minden rendben, ezt viszont érezte is, nem csak gondolta, vagyis minden kitűnően működött.

Egy pillanatra behunyta a szemét, aztán kinyitotta, és az alig derengő tej-üvegszerű ernyőre nézett, és már látta is az utcát, ahol azelőtt lakott, Penelopével New Yorkban, háta mögött a Lexington Avenue, és látta, amit akart, az apját, tógában, jön felé, és aztán összetalálkoznak, na végre sikerül, érzi, míg a napbarnított arcba néz, a rövidere nyírt egészen ősz szakállát, a nap süt, a járda kövéről is verődik vissza a meleg, aztán ismét elengedik egymást, egymásra néznek, „vigyél magaddal”, mondja az apjának, „merre élsz most?”, „nem olyan messze”, feleli az, „hihetetlen, mennyire megemberesedtél, egészen magamra ismerék benned”, nevet huncut, de tartózkodó szemmel, „mégis a legjobb, ha viszlek”, vállára teszi a kezét, és mintha repülnének, mintha gyerek lenne, de mindez csak képzelődés, hiszen még mindig egymás mellett állnak, csak éppen alacsony fehér házak között, egy olyan városban, ahol még sohasem volt, az utcáról látszik a tenger, kék-szürke, fehér fodrokkal, enyhe szél fúj, álmélkodva néz szét: „itt élsz most?” az bólint, „ide költöztem, miután anyád meghalt; megval-lom mindjárt: van mostohaanyád, nem nekem való az egyedüllét, azt hiszem, ki-jöttök egymással, de ha nem, az se baj, nem a te feleséged”, és nevet. „hol vagyunk?”, kérdi az apjától, miközben továbbmennek. „az a házam”, mondja az apja, „az a kertés, ott fenn jobbra”, és mutatja az utcasarokról, ahova éppen ki-értek. az utcákon nincs se ember, se jármű, sziesztaidő lehet, gondolja, és a há-zak, látja, egészen simák, cizellálatlanok, lapos tetősek, furcsa geometriai for-mák, nyilvánvalóan összekomponálva, mint egy betonba öntött melódia, gon-dolja, de olyan zenéé, amilyent még sohasem hallottam, és ezt mondhatta is, mert az apja hangját hallja, „igen, ez zene, az egész város az, majd megtanulod magadba venni, és nem is hallgattál még efféle kompozíciót: amikor az utcán jár az ember, és figyel rá, hosszabb itt-tartózkodás után az egészet hallja, de min-dig onnan, ahol éppen áll vagy jár, és a járás maga is mozgatja az egészet, külö-nös élmény, mielőtt idejöttem volna, én sem ismertem”. „hol vagyunk?” kérdezi ismét, de megint nem kap választ, „és hol vannak az emberek? és a járművek?” az apja megáll, nevet: „járművek nincsenek, nincs rájuk szükség, amint látod, járda sincs, se úttest, csak utca; az emberek pedig, jól gondoltad az elébb, szie-sztáznak, anyád is – ha megbocsátod, hogy így nevezem a feleségem, majd megérted, nem egészen igazságtalanul – kissé neheztelt, hogy most jössz, de mondtam neki, te nem ismerheted az itteni szokásokat, nekem pedig akkor kell mennem, amikor hívsz: egyszer ő is megkóstolhatja a szokatlant, amitől fel is csillant a szeme, úgyhogy most izgatott lesz, nem zsémbes”. felérnek a dombra, a város egyik legmagasabb pontja, látja, ahogy körülnéz, „gyönyörű”, mondja anélkül, hogy az apjára nézne, és egészen nagy, nem is értem, hogyan lehet itt járművek nélkül élni.” „majd megérted, most hiába mondanám, na gyere”, for-dul be az apja a kapunak mondható mellmagasságú fehér kőoszlopok közt a kertbe, „gondolom, nem veszed zokon, ha előremegyek”, fordul vissza, „ez a szo-kásom.” a háznak, úgy tűnik, nincs ablaka, fehér kőszerű anyagból épült, téglá alakú, de több megszakítással, nézné, hogy kiigazodjék, de az apja megy, érzi, követnie kell, meg kíváncsi is a bent váró asszonyra. ajtó sincs, a fal nyílik meg, nem is figyelheti meg, hogyan, csak látja, apja előtt hirtelen ajtónyílás támad, az

belép, ő követi, amikor pedig visszanéz, nem lát sem ajtónyílást, sem falat: a keret látja, mintha a háznak üvegfala lenne, vagy nem is lenne fala. álmélkodik.

mikor visszafordul, asszony áll előtte, sötét hajú, egyféle tógában, hindu nő lehet, és nagyon ismerős, de nem jut eszébe, honnan, az meghajol, mosolyog, „isten hozta, ritka ünnep, denevérszárnyakon jött meg ez a nap is”. az apja mosolyog, önelégülten: „anyád olykor furcsákat mond, majd megszokod, talán meg is szereted, máshova való”. anyám, anyám, gondolja, ki ez a nő, honnan ismerem, gondolkodik, keres, isztraha, mondja hirtelen magának, isztraha, csak más-hogyan hordja a haját és inkább megváltozott, mint megöregedett, de minden biztonnal öregebb lett, és ott látja most megint a mogul palota erkélyén, az erkélyen, ahol utoljára látta, mert másnap hajnalban elutazott és sohasem ért vissza. „isztraha”, mondja, az felnevet: „ha megismertél, akkor tegezhetlek: megszomjaztál-e, hozhatok-e valamit?” forróság fogja el, boldogság, megöleli az asszonyt, az megsimogatja a fejét, tarkójára teszi a kezét, aztán visszahúzódik: „még nem feleltél”. „szomjas nem vagyok, de egy kávé meginnék.” „nekem a szokásost”, mondja az apja, „gyere, üljük le”. alacsony asztalnak szolgáló üvegtömb körül széles fehér heverők, ahogy leül-elnyúlik az egyikben, és a kezét ráteszi, érzi, valamiféle szőtt anyag, lennek tűnik, de az nem lenne ilyen fehér, és akkor apja elhúz egy addig falnak hitt függönyt, és azon az oldalon is kert látszik a szoba hosszában. „a belső kert” mondja apja, szintén leül, „most meleg lenne kiülni”. tényleg látja a másik három falat, aztán csak keretet lát minden irányban. megütődve néz apjára, az szemmel láthatólag szórakozik a zavarán. „a falakat bent-ről nem lehet látni”, mondja, „ha falazni akarunk, függönyt használunk. így minden tágasabb, nem gondolod?” ő csak bólint, csóválja a fejét. aztán megjön az asszony, kezében tálca, rajta kávé, víz és két másik pohárban barna, illetve rózsaszínű ital. „hát mesélj”, mondja az apja. „én?”, ütődik meg, míg kavargatja a kávé, „hiszen azért akartalak látni, hogy tudjam, mi történt veled, hogy mesélj magadról, hogy hallhassalak. nem is tudom, miért vágytam erre, de napok óta fel-felvillantál a képzeletemben, talán álmodtam rólad, csak éppen elfelejtettem, mire felébredtem”. míg ezt mondja, az asszonyra néz, milyen furcsa, hogy őt képzelem ide, vajon miért, ő istenem, az az erkély, az a búcsú, és aztán az a hosszú út, amely Dzsingisz khán udvaráig vitt, de mintha mindez nem is én lennék. „nincs mit mondanom”, feleli az apja, „itt bizonyos értelemben, abban, amit te értelemnek tudsz, nem történik semmi.”

„atlantiszban vagytok?” kérdezi. „ha úgy gondolod”, feleli az apja. „de én tudni szeretném.” „hát rám vagy kíváncsi vagy valami másra?” „nem tudom”, mondja zavartan, „úgy érzem, mind a kettőre. rád voltam kíváncsi, de most, hogy itt találok magam, arra is, hogy hol. és a kettő”, és érzi, tisztul a zavara, „nyilván kapcsolatban van egymással, hiszen rajtad át érkeztem ide”. az apja bólint, az asszony mosolyog, kicsit szomorkásan, de szeretettel. „és azon nem csodálkozol, hogy én hogyan kerültem össze apáddal?” felriad. egy kis időre megfelleledkezett isztraháról. a kérdés nem éri váratlanul, de nem tudja, mit feleljen rá. furcsa módon bánok el a halottakkal, gondolja, vajon miért.

ekkor megjelenik három férfi egy nagy, díszesen kidolgozott ládával, leteszik, odamennek őhozzá, és akármennyire kapálódznék is, beteszik a ládába, és rácsukják a fedelét. sötétben van, ring. félelem tölti ki a testét, közben felháborodás is. nem érti, kik viszik, hova. hülyeség, gondolja, gyerünk vissza a szobába, és ott ül ismét, mintha semmi sem történt volna, és nem is történt semmi: az asszony szomorúsága még mindig ott bujkál mosolyában. „tudod”, mondja, „apád és

atlantisz összetartoznak, de hogyan kerülök én ide? van róla fogalmad?” hallja, de máson jár az esze. ha hülyeség, ha nem, miért ne hagyjam? nem így képzeltem el atlantiszt? hadd vigyenek, lássuk, hova. és sötétben van ismét, ring a ládában, mindféle fordulokat érez, aztán leteszik, egy darab ideig nem történik semmi, nem érti, hol lehet, hallgatózik, de a ládát hordó férfiak nem beszélnek egymással, vagy hangszigetelt lenne a láda? gondolja, és aztán megint felkapják, ring, néhány forduló, leteszik, a fedelet kinyitják, teremben képrázik a szeme, férfi ül trónszerű, de síkობól álló széken, három szeme van, harmadik a homlokán, neki is tógája van, de egyiptomias, és amikor megszólal, mintha recitativót énekelne, mély, zengő, monoton hangon, mintha nem is az ő hangja lenne, és ahogy jobban odanéz, látja, miközben hallja, amit hall, hogy nem is férfi az, szobor, tógája egyetlen kőből van faragva a trónszerű székkal, amelynek támlája a magasba vész, amit pedig hall, ez: „szemügyre kell vennünk minden betolakodót, látnunk kell minden vendéget, meg kell ítélnünk, mi a hulladék, ítélnünk kell az értékek felett”.

hallja, amit hall, látja, amit lát, nem tudja, mit csináljon. fél is meg nem is; a szoborhoz mégsem beszélhet, hátrafordul, mintha tanácsért, azokhoz, akik idehozták, de nem áll mögötte senki, a láda sem áll ott, csak a hatalmas terem vész a messzeségbe, mintha barlang is lenne. visszafordul a trónhoz, most egy lány ül rajta, áttetsző ruhában és rámosolyog.

„a karvalyok hatalma,” mondja a lány, „hatalmas. meg kell bizonyosodnunk, hogy nem hatol ide. nem álcázod-e magad. ezt tudnunk kell.” érzi, hogy valami kettészeli, a feje tetejétől a herezacskójáig, és két fele eltávolodik egymástól, minden fájdalom, minden vér nélkül, két trónust lát, két lányt, valami hűvöset érez két fele között. „a sugárpróba”, mondja a lány. „miért jöttél ide?” a teremben kialszik a fény, csak a trónusszerű, síkობól álló szék ragyog, rajta a lány, és ő már ismét egy. „felelj”, mondja. ő pedig ajkához emeli kezét, felcsúsztatja orrán, homlokán, egészed addig, ahol a haj kezdődik, és valóban érzi, újra egy megint, és felelhetne, de nem tud mit, aztán mégis mondja: „szeretném beutazni magam.” „turistaként?” kérdi a lány, vagy igazi birtok-vágyból?” és közben lassan kővé változik, a márványszékbe márványosodik, és a válasz ismét lehetetlennek tűnik. mint egy álom, gondolja, ismét körülnéz, „ki kérdez, amikor magam kérdezem”, gondolja, és amikor visszafordul, fekete macska ül a kőlánnyal szembe, zöld szeme rezzenés nélkül nyílik rá, csend van, sokáig csend, „bele kellene lépnem abba a zöldfényalagútba”, gondolja és már benne is van a fátyolos lágyzöld derengésben, mezítenül, elpárolgott róla a ruha, és megy, megy, sokáig, az elején még gondolatai is vannak, illetve egy gondolat, a kimondhatatlan válasz: „hogyan is lehetnék turista, ha itthonomban nem vagyok sehol sem ott-hon, de birtokvágy-e a vágy, ha birtokom?” aztán egyre könnyebb érzéssel megy ebben a végtelennek tűnő sugáralagútban, egyre távolabbról lüktet fülébe: *birtokom, birtokom*, és érzi, boldogan lebegne örökké abban az ájulásban, ájulás, ájulás, ebből tényleg elég, ébred rá hirtelen, gyerünk vissza apámhoz, itt holtpontra jutottam, ott megszakadt valami, de mi?

fehér jutta-huzatú heverőn ül, apja a kert és a szoba között áll, feltehetőleg a szobában, de lehet a kertben is, innen nem lehet látni. vajon a falban lenne, gondolja, vagy ő maga lenne a fal? micsoda buta ötlet, neveti el magát.

körülnéz. az asszony nincs sehol, veszi észre, a tálca is eltűnt. „hát nem mondasz magadról semmit?” néz az apjára. „mit akarsz tudni?” „miért nem hagyta

el ithakát soha? mire kérdezni mertem volna, már nem éltél.” „tévedsz”, lép közelebb az apja. hát mégis a szobában van, gondolja. „tévedsz, mert utaztam én is, de csak egyszer. mielőtt anyádat feleségül vettem volna, ami egyébként nem az én döntésem volt, hanem apámé meg az ő apjáé, és mivel anyád nem tetszett igazán, átfutott fejemben a gondolat, hogy nem hajózom vissza ithakába.”

álmélkodva nézi az apját, nem tudja elképzelni egy hajón.

„de már az első éjszakán eldöntöttem, és tudtam, nemcsak visszamegyek, el se hagyom többé a magam szántából. jól emlékszem arra az éjszakára. az idegen szálláson nem tudtam elaludni, órákon át forgolódtam. megviselt volna a vacsora, töprengtem, az biztos, hogy másképpen főztek, és a helyi bor is másféle volt, édeskésebb és nehezebb, nem esett olyan jól, mint az otthoni. végül is felkeltem és kimentem a sötétbe. tényleg sötét volt, emlékszem, nem látszott a Hold, a kutyák ugattak egy ideig, aztán messzebbre értem, le a parthoz. csend volt, a hullámverés csendje. leguggoltam, közel a vízhez, és akkor elfogott egy érzés, nem hagyott el utána soha. előttem ingó sötét, mögöttem szilárd sötét, fölöttem a távoli istenek, olyan nagyon távol, hogy a fényük alig rajzolt ki árnyakat, és úgy éreztem, most számtalan sziget partján guggolhatnék így, és ha egyszer megindulnék, sohasem érne véget az utam. mert az a szilárd sötétség mögöttem nem az enyém. látszatra talán épp ilyen ithakában is, gondoltam, de mégis más, egészen más, otthon, az enyém. éreztem számban a bor idegen ízét, és tudtam, hogy nem kell. mindez pillanatokig tarthatott csak. lépteket hallottam, és felriadtam. az egyik szolgálólány, látom, amikor egészen közel lép, kezében kis olajmécses. utánam jött, forrósodtam át hirtelen, így értette alig látható mosolyom. eltréfáldoztam vele délután, láttam, tetszem neki, formás volt ő is, aztán este, amikor elfáradtam és elnehezültem a bortól, és mondtam, elmegyek aludni, éppen mellettem vitt el valami tálat, és ahogy felálltam, egymás szemébe néztünk, és rámosolyogtam: „neked is jóéjszakát”. megvillant a szeme, gondoltam is, azt hiszi, hálni akarok vele, holott csak aludni akartam, elnyújtózni, és mire kértem a terebről, el is feledkeztem róla. „sokáig váráttál”, mondta, és odabújt hozzám. arcának melegétől elfelejtettem mindent, és csak akkor tértem magamhoz, amikor ott feküdtem a parton, ő mellettem, a hajammal játszott. bizony isten jobban tetszett, mint az anyád, sokkal jobban, mégis, amikor visszasétáltunk kevéssel később, elváltunk, és én megkíséreltem újra az elalvást, azt éreztem, a házasság valami más, annak célja van, súlya, vonzása nem pusztán vonzalom. hát ezért nem mentem utakra aztán soha többé, és megvallom, furcsán figyelek rád, amikor most ezzel az asszonnyal hoztál össze, anyádból pedig trónuson lányt csinálsz.”

„anyámból?” hökkenek meg.

„úgy nézett ki, amikor fiatal lány volt, te csak hallhattál róla.”

„de honnan tudod, mit láttam, hol voltam, tulajdonképpen nem voltam sehol, csak képzelődtem.”

megértően nézi az apja. „engem is csak azért látsz most, mert képzelődsz. nem érted, hogy minden csak képzelődés?”

sóhajt. hát persze. atlantisz is. most csak a képzeletemben mozgok, csak éppen megüt, milyen valóságos.

„de atlantisz van”, csóválja fejét az apja, „van, ahogyan én is voltam és vagyok. nem olyan, amilyennek látod, de van.”

„nem olyan? akkor milyen?”

„még nem tudom, hogyan kell nézni. azt hiszem, azért is kerestél meg, hogy nézni tanulj.”

„akkor a képekben, érzeitemben, így belül sem hihetek”, sóhajt megint, nézi a napbarnított, rövidre nyírt ősz szakállú arcot, aztán körbenéz, ki a kertre, „persze, mindez csak hallucináció”.

„úgy tudom”, nevet fel az apja, „hogya magadban hallucinátornak nevezted a gépet, amellyel ide jöttél. mi van veled? mi történt? hiszen te már kisgyerek korodban is olyan pontosan tudtad szétválasztani, hol végződsz te, és hol kezdődik az, amit csinálsz. nem volt benned fikarcnyi ikarusz-hóbortosság sem, most meg belegabalyodsz a saját röptödbe?”

erre meg ő nevet fel, fel is ugrik a heverőről, az apja mögé megy, megragadja a vállát, megrázza: „hát igen, gabalyodom egy kicsit, de itt így még sohasem jártam, és azt hiszem, remélem, nem is árt meg, ha nagyot is zuhanok majd, legfeljebb bosszant. érted-e? ezek az első botladozások. szavaid is csak azok.”

„hinni lehet bennük”, óvja enyhe fejmozdulattal az apja, „csak tudni kell, hogyan és meddig.”

„igen, csak ezt mindenki csak maga mondhatja meg magának.”

„nyilván”, rázza meg a vállát az apja, sópri le róla a fia kezét. „magad gondoltad az előbb, hogy a szavak is csak képek. ah, ezek az élők”, lép el a kert felé, „akiknek a nyelvén most beszélgettél, azt hiszik, ha valamit megmagyaráz az ember, mindjárt érthető is.”

„hiszen épp az a megnyerő bennünk, bocsáss meg”, néz az apja után, „hogya iszonyatos gyanakvásunkat meg-megszakítja teljes naivitásunk.”

„nézd, fiam, valahogy bele kell nyugodnod a nyugtalanító érthetetlenbe, abba, hogy meghaltam, és amikor most képzeletedben hozzám érsz, olyan töréshez, amelyet nincsen erőd sem értőn áthidalni, sem meg nem törtéنتté tenni. meghaltam, mondom, és ezt sem én mondom, hanem te mondd, egy csakis belőled leledző sugallatban.”

„azt a testet, amellyel voltam, már régen kiterítették, régen elpusztult, és mindaz, ami most látszik, érződik és beszél, csak hallucináció. és mégis”, mosolygott, „tebenned én sohasem voltam másként, mint most, és ha nem lettem volna, nem képzelődhetné az, amit most. és valóban. és ha már ez is érthetetlen, még inkább az, hogy minden akaratodtól függetlenül mozogok a mindenségben, és ennek az én lételemnek valósága általad van és benned.”

„akkor mégis úgy lenne”, kérdezte az apját, „ahogyan azt egykor hitték és hittük, hogy a holtak árnyak?”

„ha el tudsz képzelni egy test nélküli árnyékot, igen”, mondta az apja. „de el tudsz-e ilyesmit képzelni, mondd? és mondd, vérrel kent-e meg a szám, hogy megszólalhassak, vagy olyan lélekkel és szellemmel, hogy így láthattuk és éreztük egymást, és így beszélgettünk?”

„mindkettővel, apám, mindkettővel és a természet agyafűrt technikáival. egyébként: el tudok képzelni egy test nélküli árnyékot. Láttam egyszer egy filmet, amelyben a ház falára vetülő árnyékok mozogtak-sétáltak, míg a ház előtt üres volt az út, szinte idillszerűen nyájas és elhagyott.”

„az trükk volt”, mondja kissé ingerülten az apja.

„de elképzelhető.”

„csak látható. és látni sok mindent lehet. mindmegannyi látszatot.”

„úgy gondolod,” hőkken meg, „a képzelet nem ismer látszatot?” egy pillanatra megakad a hangja, maga elé néz, aztán az apjára vissza, „a képzeleten belül nincsen, nem lehet trükk?”

az csak bólint.

„akkor”, mondja inkább, mint kérdi, előbb akadozva, aztán izgatottan, „akkor, ha a képzeletünkben sikerül élnünk, halhatatlanok vagyunk?”
„úgy tűnik.”

némó felugrik, fel-alá jár a szobában, megáll, kinéz a kertbe, hosszasan, aztán az apjához fordul, aki még mindig kényelmesen és nyugodtan ül, dől hátra a heverőn:

„és a látomás? A látomás olyan, mint a látás vagy olyan, mint a képzelet?”
„ezt magadnak kell kitalálnod”, csóválja fejét az apja.

nézi az apját és hallgat. megépítem, gondolja, a hallucinátort, és még csak nem is tudom, hogy mi a hallucináció. vagyis nem tudom, hol vagyok, holott én jöttem ide, és a saját akaratomból.

„azt azért nem gondolnám”, nevet a napbarnított arcú férfi a heverőn, rövidre vágott ősz szakálla ragyog a fényben.

némó összerezzzen. ez az ember olvasni tudja a gondolataimat.

„nem menekülhetek előled?” kérdi. „te mindent tudsz, itt mindenki mindenkin áthatol vagy csak énrajtam te?”

„lehet védekezni, ha arra kérdezel. lépj ki a kertbe.”

„hol?”

„bárhol. mindenütt megnyílnak a falak.”

megindul a fal felé, amelyik előtt apja ül, aztán csak azt veszi észre, hogy kint van a kertben, és amikor visszanéz, falat lát, az apját nem, pedig mögötte ülhet most is.

„nem lehet igaz”, ront vissza a szobába, át a falon, „ha a képzeletemben láthatok, akkor meg is csalódhatom abban, amit látok. akkor a képzeletemen belül sem vagyok csálhatatlan.” csend, az apja mintha nem is hallotta volna. „és én most miért nem tudom, mire gondolsz?”

„félsz tőlem”, vonja meg apja a vállát.

„értem”, csüszesztli le a fejét némó. „mindez csak hallucináció, csak látomás, és ha képzelődöm, csak a látomáson belül.”

„annyira tudatlan mégsem vagy”, áll fel az apja, lép melléje és vezeti átkarolva egy másik szoba felé, „hogy a látomást és a hallucinációt összekevernéd egymással és a képzelettel. a hallucináció képzelődés, és bár mind a kettő csak valósnak tudott és érzett helyzetben lehetséges, a hallucinációról később, utána, vagy mások tanúsága révén egyidejűleg kiderül, hogy téves volt, vagy téves lett. a képzelet sajátsága viszont éppen az, hogy tudod és érzed, csak képzelet. soha sem lehet téves, hiszen fiktív.”

némó még mindig lógatja a fejét, úgy mondja:

„képzeletünkben ÉLNI tehát lehetetlen; ha ÉLÜNK, akkor csak látomásunk lehet vagy képzelődünk.” képzeletünkben élni' éppúgy csak a nyelvnek köszönhető, mint a 'tejfelben párolt mindegy'. a *képzelet*projektor, aminek révén idekerültem, amelynek segedelméből most vállamon érzem a karod, és tudom, megüünk valahova a házban, bár nem tudom, hova vezetsz, mert valóban féllhetek tőled, hiszen képtelen vagyok a gondolataidat olvasni, nem *hallucinátor*, és amit most látok, nem is látomásom.”

„helyedben én itt inkább élnék, ha már itt vagyok. töprengeni lesz időd később is, utána. a gondolataidat megélni úgysem tudod. filozofálás helyett fürödj meg. anyád nem mostoha, majd ledörzsöli a hátad.”

némó felnéz, hatalmas fürdőszobában találja magát, a medence előtt isztraha áll, várja mosolyogva.

„magatokra hagylak benneteket”, mondja az apja. már majdnem kintről szól vissza:

„rég nem láttatok egymást.”

„gyere”, mondja az asszony, „vetkőzz le, hoztam jó illatos olajokat, úgy szeretted őket egykor, amikor utoljára kentem be gyönyörű hátad. emlékszel még? hogy is ne emlékeznél.”

gőzölög a víz, némó benn ül már a medencében, érzi a tégelyekből felszálló és a gőzzel keveredő-súlyosodó illatot, szinte alig látja túlján az asszonyt, a hangját is mintha álmában hallaná.

„miért mentél el? tényleg elmentél. hiába kerestelek másnap. mondtad, de nem hittem, hogy elmész, és tényleg.” mosolyog. „mennyit sírtam. meséld el, miért és hova mentél, mesélj, míg megkenem két karod és gyönyörű hátad.”

némó gondolkodik, nem érti, miért is szereti annyira ezt az asszonyt, és miért is hagyta ott, ha annyira szerette. Egy pillanatra egybemosódik a szerette és a szereti, mintha évszázadok óta ülne ebben az illatos medencében, és mintha azért nem találná a választ, mert nem is keresi: az asszony kérdése csak álmélkodás, révedezés, egy látomás valóságának halkán ujjongó felismerése.

Bizsergést érez a csuklóján, ránéz és látja, a képzeletprojektorban ül. A gép ébresztett, gondolja, letelt a két óra, mintha percek lettek volna. Mintha összeesküdött volna vele a gép, és segítette volna annak megakadályozásában, hogy Isztraha kérdésére válaszoljon. De kinek segített a gép, és ki ellen, töprengett Némó, miközben kikapcsolta és kiszállt belőle. Minek és mi ellen? Mi vágyik bennem, és mi óv ellene? Isztraha, rázta meg, villant át rajta a név, és egy pillanatra elvakította az asszony képe.

Kilépett a laborból, bezárta, beült a kocsijába, és visszahajtott Manhattanbe. Keze még bizsergett a volánon, ahogyan a fürdőmedencében, orrában még érezte az olajok illatát, hátán az asszony kezét, és álmélkodott.

